

Нормативно-правовий акт як структурний елемент системи джерел трудового права України

Legal act as a structural element of Ukraine sources of labor law

Л.В. Могілевський

Ключевые слова:

норма, норма права, нормативно-правовий акт, структурний елемент, система джерел трудового права.

Key words:

norm, rule of law, legal act, the structural element system of sources of labor law.

Постановка проблеми. У науковій літературі, традиційно, відзначається, що основний структурним елементом системи джерел трудового права нами є нормативно-правовий акт. Провідне місце вищенаведеного елемента обумовлено тим, що за допомогою й на основі таких актів здійснюється регулювання всіх без винятку суспільних відносин, в тому числі трудових і тісно пов'язаних із ними. Зазначимо, що нормативно-правовий акт є комплексним поняттям, яке, в свою чергу, включає декілька елементів. А тому з'ясування сутності нормативно-правового акта як структурного елемента системи джерел трудового права, а також його місця в ній є необхідною умовою проведення повноцінного дослідження такої системи, в тому числі як зовнішньої форми прояву системи трудового права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих аспектів нормативно-правового акту в системі джерел трудового права України присвячували увагу у своїх роботах такі вчені, як: В.М. Кириченко, О.М. Куракін, А.В. Малько, Є.О. Гіда, Є.В. Білозьоров, А.М. Завальний, Н.Б. Болотіна, Н.М. Степакова, М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Богачова та інші. Проте, на нашу думку, недостатньо уваги приділено саме визначенню сутності поняття нормативно-правового акту.

Мета статті – розглянути нормативно-правовий акт як структурний елемент системи джерел трудового права

Виклад основного матеріалу. Як зауважують в юридичній енциклопедичній літературі, нормативно-правовий акт, – це основне джерело права в державі соціально-демократичної орієнтації. Поширеність нормативно-правових актів пояснюється перевагами такого способу виразу юридичних норм саме з огляду загальнолюдських принципів права. До таких переваг учені відносять можливості: чітко, ясно й однозначно формулювати зміст юридичних прав та обов'язків; якнайшвидше доводити до відома адресатів юридичної норми її зміст; забезпечувати сприятливі умови для правильного, адекватного розуміння адресатом змісту норми права; оперативно змінювати чи скасовувати юридичну норму; упорядковувати, погоджувати, систематизувати численні юридичні норми¹. При цьому, як цілком слушно під час дослідження системи трудового законодавства України зауважує Д. В. Журавльов, нормативно-правовий акт є одним з основних джерел права сучасної держави. У ньому виявляється більшість правових норм, які регулюють найважливіші з точки зору особистості, її інтересів і потреб суспільні відносини. Інші джерела права (правові звичаї, судові та адміністративні прецеденти) загально регулятивною значимістю не володіють. Вони відіграють часткову, допоміжну або додаткову роль у регулюванні суспільних відносин². Підкреслюючи першорядність нормативно-правового акта як структурного елемента системи джерел трудового права наведемо позицію В. В. Безусого, яку він відстоює в дослідженні, що присвячено правовому регулюванню працевлаштування в Україні. На думку вченого, нормативно-правові акти закріплюють правила поведінки на ринку праці: регулюють взаємини між суб'єктами ринку, чітко визначають їх права й обов'язки, створюють рівні можливості для реалізації фізичними особами здатності до праці, встановлюють заходи соціального захисту на випадок безробіття тощо. Учений наголошує на тому, що таке важливе значення

¹ Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998– . – Т. 2 : Д–Й. – 1999. – 744 с.

² Журавльов Д. В. Система трудового законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Д. В. Журавльов. – Х., 2005. – 174 с.

власне нормативно-правових актів у сфері регулювання ринку праці та зайнятості пояснюється тим, що за допомогою правових норм держава впливає на поведінку суб'єктів певних суспільних відносин, встановлює правила їх поведінки, контролює виконання цих правил і встановлює юридичну відповідальність за невиконання або неналежне виконання встановлених правил. Такий регулюючий вплив держави необхідний у першу чергу для недопущення свавілля з боку роботодавців при встановленні умов праці найманим працівникам та оплати за неї³.

Зазначимо, що незважаючи на те, що категорія «нормативно-правовий акт» часто зустрічається як у текстах законодавчих актів, так і в працях учених-правознавців, свого офіційного (закріпленого на рівні закону України) визначення вона не отримала. Офіційною позицією щодо визначення сутності нормативно-правового акта можна вважати лише зазначену в роз'ясненні Президії Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів» від 26 січня 2000 р. № 02-5/35, відповідно до якого нормативний акт – це прийнятий уповноваженим державним чи іншим органом у межах його компетенції офіційний письмовий документ, який встановлює, змінює чи скасовує норми права, носить загальний чи локальний характер та застосовується неодноразово⁴. Окрім цього, схоже за змістом визначення нормативно-правового акта міститься в наказі Міністерства юстиції України «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів» від 12 червня 2005 року № 34/5, яким було затверджено Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації. Так, відповідно до положень наведеного вище акта законодавства нормативно-правовий акт – це офіційний документ, прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законом формі та порядку, який встановлює норми права для неозначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування⁵. Разом із тим, спроби щодо врегулювання зазначеного питання на рівні законів України все ж таки були. Зокрема, свого часу до Верховної Ради України було направлено проект Закону України «Про нормативно-правові акти в Україні» від 11 грудня 1997 року № 0923, завданням якого було здійснення правового регулювання й уніфікації нормотворчої діяльності органів і посадових осіб законодавчої та виконавчої влади, місцевого самоврядування, забезпечення якості, законності й ефективності її результатів. Задля виконання вищенаведеного завдання законопроектом було передбачено визначення понять, видів та юридичної сили нормативно-правових актів, суб'єктів їх прийняття; закріплення основ процесу підготовки, прийняття та введення в дію нормативно-правових актів, правила нормотворчої техніки; встановлення загальних засад організації виконання таких актів, порядок подолання в них прогалин, протиріч тощо. У ст. 2 законопроекту нормативно-правовий акт було визначено як офіційний письмовий документ, який приймається уповноваженим на це суб'єктом у визначеній формі та за встановленою процедурою для регулювання суспільних відносин і містить загальні правила поведінки – норми права⁶. Однак, зазначений вище законопроект містив багато недоліків і відповідно до пропозицій Президента України від 14 лютого 2000 року визнавався таким, що потребує значного доопрацювання та не може бути підписаний Президентом України. При цьому пропонувалося скасувати його та підготувати до розгляду Верховною Радою України новий проект Закону про нормативно-правові акти з урахуванням зауважень, що містилися в пропозиціях Президента України⁷. Внаслідок чого було прийнято Постанову Верховної Ради України «Про Закон України «Про нормативно-правові акти» від 5 квітня 2001 року, в якій було зазначено, що враховуючи зауваження та пропозиції Президента України до Закону України «Про нормативно-правові акти» результати голосування Верховної Ради України стосовно прийняття в першому та наступних читаннях даного законопроекту підлягають скасуванню⁸. Наступною спробою врегулювання зазначеної вище

³ Безусий В. В. Правове регулювання працевлаштування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / В. В. Безусий. – Х., 2007. – 183 с.

⁴ Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів : Роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України : від 26 січня 2000 року № 02-5/35. // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – № 2. – С. 20–25.

⁵ Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів : Наказ Міністерства юстиції України : від 12 квіт. 2005 р. № 34/5 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 15. – Ст. 799.

⁶ Про нормативно-правові акти в Україні : проект Закону України від 11 груд. 1997 р. № 0923 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=pf3511=12&pf35401=13229>.

⁷ Пропозиції Президента до Закону «Про нормативно-правові акти» : від 14 лют. 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=pf3511=12&pf35401=12819>

⁸ Про Закон України «Про нормативно-правові акти» : Постанова Верховної Ради України : від 5 квіт. 2001 р. № 2369-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2369-14>.

проблематики стало подання до Верховної Ради України Закону України «Про нормативно-правові акти» від 21 січня 2008 року № 615-VI. Як слідує з тексту зазначеного вище законопроекту він регулює правові відносини, пов'язані з розробленням нормативно-правових актів, їх прийняттям, набранням ними чинності, державною реєстрацією та обліком, визначає систему, види, ієрархію нормативно-правових актів і встановлює єдині вимоги до нормопроєктувальної техніки для всіх суб'єктів нормотворення. При цьому, відповідно до ст. 2 законопроекту нормативно-правовий акт – це офіційний документ, прийнятий (видааний) уповноваженим на це суб'єктом у визначених законом формі та порядку, який встановлює норми права для неозначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування⁹. Як зауважив Президент України в своїх пропозиціях від 28 жовтня 2008 року до наведеного законопроекту, він не може бути ним підписаний, так як викликає низку зауважень як через невідповідність його Конституції України та законам України, так і через наявність у ньому прогалин, внутрішніх суперечностей, внаслідок чого питання належного врегулювання порушених у Законі проблем залишаються невирішеними. До того ж застосовувана в Законі концепція також не відповідає загальноправовим підходам до питань урегулювання суспільних відносин у зазначеній сфері. На підставі чого Президент України пропонував відхилити Закон України «Про нормативно-правові акти» як такий, що не узгоджується з нормами Конституції України, не запроваджує єдиного концептуального підходу до врегулювання питань, пов'язаних із системою, видами, ієрархією нормативно-правових актів, розробленням якісних проектів нормативно-правових актів, їх прийняттям, набранням ними чинності, їх державною реєстрацією¹⁰. У подальшому проект Закону України було значно доопрацьовано з урахуванням пропозицій Президента України та фактично видано його нову редакцію від 18 листопада 2009 року. При цьому визначення поняття «нормативно-правовий акт» у тексті законопроекту залишилося з минулої редакції¹¹. У своїх нових зауваженнях від 22 грудня 2009 року Президент України зазначив, що переважна більшість висловлених раніше зауважень не була врахована і, відтак, вони залишаються актуальними й для даного законопроекту, що надійшов на підпис. Це стосується як низки концептуальних положень Закону, які не враховують визначені Конституцією України модель організації влади в державі, засади діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних органів, засади ієрархії нормативно-правових актів, так і власне тексту Закону, який містить численні внутрішні суперечності, не узгоджується з іншими законами України, викладений у спосіб, що не відповідає загальновизнаним правилам нормопроєктування¹². Таким чином, на сьогодні питання, пов'язані із визначенням сутності поняття «нормативно-правовий акт» на рівні закону України залишаються невирішеними.

Що ж до позицій учених-правознавців щодо визначення сутності досліджуваного явища зазначимо, що в науково-правових колах нормативно-правовий акт традиційно розглядають як офіційний акт-документ компетентних органів і посадових осіб, що містить норми права, забезпечувані державою відповідно до закону. Нормативно-правовими актами є: конституція, законодавчі акти, постанови парламенту, укази президента, постанови уряду, рішення органів місцевого самоврядування тощо. Нормативно-правовий акт служить основним юридичним джерелом права більшості країн, особливо правових систем романо-германського типу – Франції, ФРН, Італії, Іспанії, а також РФ, Республіки Білорусь, України¹³. Окрім цього, в юридичній енциклопедичній літературі, нормативно-правовий акт визначають як: письмовий документ компетентного органу держави (а також органу місцевого самоврядування), в якому закріплено забезпечуване нею формально обов'язкове правило поведінки загального характеру¹⁴; офіційний письмовий документ, який приймається уповноваженим органом держави та встановлює, змінює, припиняє чи конкретизує певну норму права¹⁵. При цьому вчені-правознавці наводять ознаки нормативно-правового акта: має зовнішню форму у вигляді певного письмового документу; містить нові норми права, нормативні при-

⁹ Про нормативно-правові акти в Україні : проект Закону України від 21 січ. 2008 р. № 615-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=115245>.

¹⁰ Пропозиції Президента до Закону «Про нормативно-правові акти» : від 28 жовт. 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=129525>.

¹¹ Про нормативно-правові акти в Україні : проект Закону України від 18 лист. 2009 р. № 1729-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=155674>.

¹² Пропозиції Президента до Закону «Про нормативно-правові акти» : від 22. груд. 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=155274>.

¹³ Скаун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник. – Видання 2-е, перероблене і доповнене. – Харків : Еспада, 2009. – 752 с.

¹⁴ Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – . – Т. 2 : Д – Й. – 1999. – 744 с.

¹⁵ Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – . – Т. 4 : Н – П. – К. : Юридична думка, 2002. – 720 с.

писи, чи змінює, скасовує чинні; приймається згідно з чітко визначеною процедурою; має юридичну силу, що відображає співвідношення з іншими правовими актами, місце та роль у системі законодавстві; надає волі суспільства офіційного характеру¹⁶; приймається чи санкціонується уповноваженими органами державної влади (правотворчими органами) або народом (референдум); складається з додержання правил нормотворчої техніки; доводиться до відома населення у встановленому законом порядку – публікується в офіційних спеціальних виданнях з обов'язковою відповідністю автентичності тексту офіційного зразка¹⁷; містить у собі загальнообов'язкові правила поведінки (норми); розпорядження, що містяться в ньому, є вираженням державної волі; має строго визначену документальну форму (закон, указ, постанова тощо)¹⁸. Проаналізуємо більш детально вищенаведені ознаки нормативно-правових актів, у тому числі з урахуванням їх місця в системі джерел трудового права.

Так, як слідує із вищенаведеного, однією з основних ознак нормативно-правового акта є наявність у його складі норми права. Нормативно-правовий акт – це не усяка сукупність діючих норм права. У нормативно-правовому акті, як мінімум, повинна міститись одна оригінальна норма¹⁹. Саме слово «нормативний» у сучасній українській мові тлумачать як: який визначає норму, правила чого-небудь²⁰. Із точки зору семантики слово «норма» тлумачать як: звичайний, узаконений, загальноприйнятий, обов'язковий порядок, стан тощо; зразок, правило поведінки людей у суспільстві; встановлена міра, розмір чого-небудь²¹.

Зазначимо, що категорію «норма» активно використовують у філософських колах. Зокрема, авторський колектив філософського енциклопедичного словнику зауважує, що норма – це середня величина, яка характеризує кількісно-масову сукупність випадкових подій, явищ. У наведеному сенсі зазначене поняття вживається в дослідженнях, проведених із застосуванням методів теорії ймовірності та математичної статистики. Також виділяють соціальну норму як зразок, правило, принцип діяльності, визнані соціальною організацією (системою, групою) і в тій чи іншій формі задані для виконання її членами. Система соціальних норм забезпечує впорядкованість суспільної взаємодії індивідів і груп (нормативна інтеграція). При цьому необхідною умовою дієвості соціальних норм виступає їх обґрунтованість з точки зору відповідності їх прийнятим в даному суспільстві цінностям та ідеалам, по відношенню до яких норми виконують підпорядковану, інструментальну функцію²². Також звернемо увагу на позицію В. Л. Петрушенка, яку він наводить у своєму філософському словнику. На думку вченого, норма в різних сферах людської діяльності являє собою уявлення про такий стан будь-чого, який дозволяє певному суцільному зберігати свою якість, проявляти її достатньо повно, адекватно, але варіативно, шляхом руху навколо певних сталих меж. Означені межі й складають зміст і параметри норми. Виявлена та зафіксована в різних сферах пізнання норма починає виконувати роль регулятивного орієнтира, навіть усталеної вимоги для оцінки будь-чого. Проте норма не тотожна належному, оскільки належне фіксує ідеальний стан певного способу буття, а норма – межі реальних проявів якості та стану чогось. Також, норма може зазнавати історичних змін. Окремого значення, зауважує науковець, набуває поняття норми в моралі й юриспруденції: тут вимагається особливе вміння прикладати норми до оцінки реального стану справ²³.

У контексті наведеного слід підкреслити, що в нормах права та нормах моралі існують загальні риси: діють у єдиному полі соціальних зв'язків, тобто є соціальними нормами; переслідують загальну мету – встановлення та підтримання порядку в суспільстві; мають однакове функціональне призначення – впливати на поведінку людей, регулювати їх відносини, формувати масштаби (еталони, стандарти) поведінки; адресовані до всіх або до великої групи людей – є правилами поведінки загального характеру; мають

¹⁶ Журавльов Д. В. Система трудового законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Журавльов Дмитро Володимирович. – Х., 2005. – 174 с.

¹⁷ Скаун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : Підручник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. – Харків : Еспада, 2009. – 752 с.

¹⁸ Безусий В. В. Правове регулювання працевлаштування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Безусий Вадим Вікторович. – Х., 2007. – 183 с.

¹⁹ Журавльов Д. В. Система трудового законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Журавльов Дмитро Володимирович. – Х., 2005. – 174 с.

²⁰ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.

²¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.

²² Философский энциклопедический словарь / редкол. : С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1989 – 815 с.

²³ Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. – Львів : Магнолія 2006, 2011. – 352 с.

єдину духовну природу, загальний ціннісний стрижень – справедливість²⁴. Разом із тим слід звернути увагу на те, що норма права відрізняється від інших соціальних норм і норм природного права наступними ознаками: норма права – це таке правило поведінки, яке регулює найбільш важливі суспільні відносини, на відмінну від інших соціальних норм; норма права – це формально визначене правило поведінки, яке зафіксоване в нормативно-правовому акті за законами формальної логіки та граматики; це правило поведінки, яке встановлено або санкціоновано державою чи її окремими органами та має офіційний характер, на відмінну від інших правил поведінки; є загальнообов'язковою для виконання всім населенням держави; це правило поведінки формулюється у вигляді юридичних прав та обов'язків суб'єктів суспільних відносин; це правило поведінки, яке охороняється державною владою від порушень, а у випадку порушень держава застосовує юридичні санкції; це правило поведінки може змінюватися або скасовуватися тими державними органами, які його приймали, або вищестоящими органами²⁵.

Таким чином, норма права має тісний взаємозв'язок із соціальними нормами, нормами моралі, однак і суттєво відрізняється від останніх. Як цілком слушно зауважує В. В. Безусий, норма права відіграє першорядну роль у механізмі правового регулювання суспільних відносин. Вона (норма) є тією «пусковою» частиною механізму, відповідно до характеру якої визначається ступінь інтенсивності та напруженості відповідного процесу правового регулювання. Норма права відіграє провідну роль як у механізмі правового впливу в цілому, так і в механізмі правового регулювання зокрема²⁶. Норма трудового права, зазначає С. В. Вишневецька, являє собою загальнообов'язкове, формально-визначене, встановлене або санкціоноване державою та забезпечене заходами державного примусу правило поведінки, яке закріплює юридичні права й обов'язки учасників трудових відносин, що виникають з приводу застосування найманої праці²⁷. Загальноприйнятим у правовій науці, зауважує авторський колектив підручника «Трудове право», є поділ норм права на регулятивні й охоронні. Однак визначально-установчими нормами, на яких ґрунтується формування змісту всіх норм трудового права, є норми про те, що: трудове право – це засіб досягнення прийнятої для всього суспільства мети – добробуту не купки людей, а більшості членів суспільства; людина – це не засіб виробництва, що підлягає експлуатації, а його повноцінний незамінний суб'єкт. Регулятивні норми трудового права за функціональним призначенням підрозділяються на виробничі та захисні. Іншу групу норм трудового права, головна мета яких – забезпечення ефективності дієвості норм, направлених на регулювання відносин, що складають предмет трудового права, слід називати охоронними нормами. Сутністю охоронних норм трудового права є примус²⁸.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, під нормативно-правовим актом як структурним елементом системи джерел трудового права слід розуміти прийнятий суб'єктами правотворчості й такий, що пройшов законодавчо встановлені процедури державної реєстрації й оприлюднення, правовий акт, який з урахуванням компетенції зазначених суб'єктів має відповідну юридичну силу, містить у своєму складі норми трудового права, за допомогою яких здійснюється правове регулювання трудових і пов'язаних із ними суспільних відносин.

²⁴ Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. – Львів: «Магнолія 2006», 2011. – 352 с.

²⁵ Сучасна правова енциклопедія / [О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, В. С. Ковальський та ін.] ; за заг. ред. О. В. Зайчука ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 408 с.

²⁶ Безусий В. В. Правове регулювання працевлаштування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Безусий Вадим Вікторович. – Х., 2007. – 183 с.

²⁷ Вишневецька С. В. Поняття норми трудового права: [зб. наук. праць] / С. В. Вишневецька // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – Чернівці: ЧДУ, 2000 – Вип. 82 – С. 60-64.

²⁸ Трудове право: підручник / М. І. Іншин, В. І. Щербина, Д. І. Сіроха та ін.; за ред. проф. М. І. Іншина та доц. В. І. Щербини. – Х.: Ніка Нова, 2012. – 560 с.

Анотація

У статті на основі наукових поглядів вчених досліджено теоретичні підходи щодо тлумачення поняття «норм права». Наголошено, що за допомогою й на основі нормативно-правових актів здійснюється регулювання всіх без винятку суспільних відносин, в тому числі трудових і тісно пов'язаних із ними. З урахуванням конструктивного аналізу чинного законодавства, та точок зору науковців, сформовано авторське бачення щодо тлумачення «нормативно-правового акту як структурного елементу системи джерел трудового права».

Summary

The article, based on scientific views of scientists, the theoretical approaches to the interpretation of the concept of "rule of law". Emphasized that through and on the basis of regulations carried out any and all regulation of social relations, including labor and closely associated with them. Given the structural analysis of the current legislation and the opinions of scientists, formed the author's vision on the interpretation of "legal act as a structural element of the system of sources of labor law".

Використана література:

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998– . – Т. 2 : Д–Й. – 1999. – 744 с.
2. Журавльов Д. В. Система трудового законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Д. В. Журавльов. – Х., 2005. – 174 с.
3. Безусий В. В. Правове регулювання працевлаштування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / В. В. Безусий. – Х., 2007. – 183 с.
4. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів : Роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України : від 26 січня 2000 року № 02-5/35. // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – № 2. – С. 20–25.
5. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів : Наказ Міністерства юстиції України : від 12 квіт. 2005 р. № 34/5 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 15. – Ст. 799.
6. Про нормативно-правові акти в Україні : проект Закону України від 11 груд. 1997 р. № 0923 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=12&pf35401=13229>.
7. Пропозиції Президента до Закону «Про нормативно-правові акти» : від 14 лют. 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=12&pf35401=12819>.
8. Про Закон України «Про нормативно-правові акти» : Постанова Верховної Ради України : від 5 квіт. 2001 р. № 2369-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2369-14>.
9. Про нормативно-правові акти в Україні : проект Закону України від 21 січ. 2008 р. № 615-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=115245>.
10. Пропозиції Президента до Закону «Про нормативно-правові акти» : від 28 жовт. 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=129525>.
11. Про нормативно-правові акти в Україні : проект Закону України від 18 лист. 2009 р. № 1729-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=155674>.
12. Пропозиції Президента до Закону «Про нормативно-правові акти» : від 22 груд. 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=31416&pf35401=155274>.
13. Скаун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник. – Видання 2-е, перероблене і доповнене. – Харків : Еспада, 2009. – 752 с.
14. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – . – Т. 4 : Н – П. – К. : Юридична думка, 2002. – 720 с.
15. Журавльов Д. В. Система трудового законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Журавльов Дмитро Володимирович. – Х., 2005. – 174 с.
16. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.

17. Философский энциклопедический словарь / редкол. : С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1989 – 815 с.
18. Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. – Львів : Магнолія 2006, 2011. – 352 с.
19. Сучасна правова енциклопедія / [О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, В. С. Ковальський та ін.] ; за заг. ред. О. В. Зайчука ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 408 с.
20. Вишновецька С. В. Поняття норми трудового права : [зб. наук. праць] / С. В. Вишновецька // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – Чернівці: ЧДУ, 2000 – Вип. 82 – С. 60-64.
21. Трудове право : підручник / М. І. Іншин, В. І. Щербина, Д. І. Сіроха та ін.; за ред. проф. М. І. Іншина та доц. В. І. Щербини. – Х. : Ніка Нова, 2012. – 560 с.

Л.В. Могілевський,
*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
учений секретар секретаріату вченої ради
Харківського національного університету внутрішніх справ*